

על האנתולוגיה של "פנגווין" בעריכתו של ט. כרמי "שירה עברית" בתרגום אנגלי

ט. כרמי

לפייטנים הראשונים, ביניהם עלומי השם ולשירת ימי הביניים הקדומים והמאוחרים, חטיבה רבת-ענין הם ההימנונים "עטוריהפאר" (כשם אחד השירים), שניתנה להם כפעם הראשונה צורה פיוטית — שירת "ההיכלות" מן המאה השלישית או הרביעית לספירה הכללית.

זיקה מיוחדת לעורך-המתרגם לשירתם של הפייטנים הקדמונים, ביניהם כמה עלומי שם, ושירים שהיו שפונים-טמונים, ואך לפני זמן קצר בערך נחשפו והועלו מטמיון. כמו-כן ליבבו אותו, כנראה, השירים שיש בהם משעשועי לשון ודמיון. אין ספק שמדור-ארי זה, מזמן התלמוד עד התקופה החדשה, תקופת התחייה, הוא גולת-הכותרת של האנתולוגיה, שכן יש בבחירת השירים משום גילוי טעם אסתטי-אמנותי מעודן. אף-על-פי שארבע מאות השירים בספר מבריחים תקופה של שלושת אלפים שנה, אין ריווחי הזמנים ומרחקי העתים חוצצים ביניהם חציצה של ממש מבחינת הלשון ודרכי השיר — עד עידן התחייה, ששינה את פניה של השירה העברית שניו מהפכני.

בשנים האחרונות זכינו למספר אנתולוגיות של שירה עברית בתרגום אנגלי. אחת בעריכתם של האוורד שווארץ ואנתוני רודולף, כך עבה-כרס המכיל תרגומים משירה עברית, יידיש ושל משוררים יהודים באנגלית ובשפות אחרות; ואחת המוקדשת לשירה עברית מודרנית בתרגומו של ברנארד פראנק.**

אין ספק שהאנתולוגיה הנבחרת ביותר מצד היקפה, איכותה ורמתם האמנותית של אוסף השירים ותרגומם היא **שירה עברית בהוצאת "פנגווין"** ובעריכתו של המשורר ט. כרמי... מלבד גוף האנתולוגיה, מבחר השירה העברית בת שלושת אלפים שנה, חשובים מבחינה שימושית וענינית המבוא המפורט של המהדיר (למעלה מארבעים עמוד), המאמר על החריזה העברית (מאת בנימין הרושובסקי), הציונים על כל אחד מן השירים ומידע תמציתי על המשוררים. בסוף הספר ביבליוגרפיה נבחרת, ביאורי מונחי שירת ימי הביניים ומפתחות.

אשר לכמותה של האנתולוגיה, הנה 608 עמודים בה. רובה, כ-450 עמודים, מוקדש לשירה המקראית,

**Voices Within the Ark, The Modern Jewish Poets*, edited by Howard Schwartz & Anthony Rudolf, Avon, 1980, 1230 pp.

***Modern Hebrew Poetry*, translated with introduction by Bernhard Frank, University of Iowa Press, 1980, 176 pp.

****The Penguin Book of Hebrew Verse*, edited and translated by T. Carmi, 1981, 608 pp.

ומפסידה את איכותה וערכה בתרגום. חושו האסתטי והבחנתו האמנותית הינחו את ט. כרמי במלאכת הבחירה, או הדילוג. ספק אם טעמים אלה, וכיוצא בהם, ישכנעו כמה קוראים ותיקים בצידקת שיקוליו של העורך-המתרגם, קביעותיו והכרעותיו.

כידוע, אין אנתולוגיה, אפילו הגדושה ביותר, עשויה לייצג כראוי את המשורר ושירתו, אם גם יפנה מקום לג' או ד' משיריו, בפרט כשהוא מיוצג על ידי שיר אחד קצר בלבד (כגון המשוררים: יעקב פיכמן, ישראל אפרת, שמעון הלקין וחיים לנסקי). הקורא הור, או הרחוק, עלול לקבל מושג מסולף על ערכם של המשורר ושירתו אם ישפוט לפי מידת המקום שהוא תופס באנתולוגיה, נוכחותו או העדרו בה. אנתולוגיה "פועלת" לפי חוקי מקהלה — או תזמורת — לא ה"סולו קובע, אלא צירופם של כל הקולות יחד. עד תקופת התחנה הצירוף עולה ליפה וכרמי מילא את משימתו כעורך-מתרגם בכשרון "מנצח" אמן. יש להניח, שהוא מפיר יפה בצורך להוציא כרך-מילואים, אם דו-לשוני, או כולו מקור משירת תקופת התחייה (והקודמת לה — מרמח"ל ועד ביאליק) ועד ימינו. ועד שיבוא העורך-המתרגם וימלא את החסר, הרי אנתולוגיה זו, **שירה עברית**, נאה ומשובחת היא ביותר, ללימוד, לעיון ולקריאה של הנאה.

ח. לוף

התרגום של השירים הוא פרוזאי, דוגמת התרגום באנתולוגיה של השירה העברית החדשה, "השיר כשלעצמו". אפילו בלי הסימנים הפרוודיים, מרגים הנוסח האנגלי את סגולות המקור העברי ומעביר לקורא את רצף הענין וטעם השיר. ניתן להגיד שהחוש הלשוני והפיוטי המובהק של ט. כרמי, טעמו הטוב והתמדתו בכירור חומרי השיר, עמדו לו להתמודד עם פיתולי הלשון והמקמקי הביטוי, בפרט של שירת ימי הביניים ובמידה רבה הצליח להעניק מטיבו וטובו של המקור לתרגום.

על אף מעלותיה המכריעות של האנתולוגיה והעושר הרב השמור בה, היא לקויה גם בחסר. שום אנתולוגיה, אם של שירה או פרוזה, אינה עשויה לספק את טעמו ולהניח את דעתו של כל אדם, אך תמוה, שדווקא באוצר שירה גדול ועשיר זה דילג ט. כרמי על תקופה ארוכת-ימן בשירה העברית — תקופת ההשכלה. המעבר הוא פתאומי ו"שרירותי" — מאפרים לוצאטו (ר' משה חיים לוצאטו נעדר בספר) לח.ג. ביאליק. מדורו של ביאליק עד בערך העשור הראשון לקום המדינה זכו רק ככ"ז משוררים להקנס לאנתולוגיה. כמה משוררים סגוליים ומובהקים בעידן זה "מזהירים" בחסרונם.

טעמו ונימוקו של המהדיר עמו. אין זו אנתולוגיה "היסטורית". זכות-הבכורה ניתנה לשירה שאינה פוחתת

הכנס השנתי ה-13 ללמודי היהדות

ישיבות מליאה ו-19 מושבים וסדנאות. נשיאת הארגון פרופ. גיין ס. ברגר (אוניברסיטת העיר ניו-יורק CUNY) קיבלה את פני האורחים ומסרה,

בימים 20-22 בדצמבר, 1982, החקיים בבוסטון הקנס השנתי ה-13 של הארגון ללימודי היהדות בארה"ב. בכנס השתתפו 300 איש, נערכו 4